

Кафедра плідно співпрацює зі спорідненими підрозділами ВНЗ України та колегами-партнерами із зарубіжних установ (Бюро лісового насінництва Польщі, Берлінський університет ім. Гумбольдта), науковцями ДП “Київська ЛНДС” УкрНДіЛГА, співробітниками „Укрдіпроліс”, Української державної лісонасінневої інспекції, викладачами галузевих коледжів, спеціалістами передових державних лісогосподарських підприємств Київського, Житомирського, Хмельницького, Вінницького, Одеського, Волинського, Сумського та інших обласних управлінь лісового і мисливського господарств.

Головним завданням кафедри на перспективу лишається поліпшення матеріально-технічного забезпечення, яке б уможливило належне опанування новітніх технологій лісокультурного виробництва, декоративного розсадництва, лісової й фітомеліоративної реабілітації антропогенно-порушених ландшафтів та подальшу інтеграцію до світової освітянської спільноти. У найближчих планах - облаштування сучасної наукової лабораторії з біології деревних рослин, будівництво навчально-лабораторного корпусу, створення досвідно-виробничих лісокультурних об'єктів в лісництвах ВП НУБіП України “Боярська ЛДС” і поповнення існуючих навчально-наукових колекцій деревних рослин навчально-дослідного розсаднику кафедри.

**ПРОФЕСОР
ЄВГЕНІЙ ВЕНЕДИКТОВИЧ АЛЕКСЕЄВ
(1869-1930)**

До 145-річчя від дня народження

Лісоводам Євгеній Венедиктович Алексеев відомий як талановитий учений, видатний виробничник, блискучий організатор та адміністратор у сфері лісового господарства та вищої лісогосподарської освіти.

Є.В. Алексеев був знавцем лісового господарства, в тому числі лісокультурних, лісівничих, лісонасінневих, лісовпорядних спрямувань. Кожен із цих напрямів він збагатив своїми ідеями та технічними методами, які отримали широке впровадження.

Є.В. Алексеев поєднував наукові цілі пізнання природи лісу з використанням цих знань для практики лісового господарства.

Євгеній Венедиктович народився 28 вересня 1869 року у Петербурзі. Закінчивши гімназію, Євген Венедиктович поступив у 1888 році до Санкт-Петербурзького лісового інституту. У 1894 році закінчив його, отримав звання вченого лісовода першого розряду та пішов на роботу завідуючим лісовпорядними роботами у лісах Ветлузького повіту Костромської губернії. Через рік Є.В. Алексеев був призначений на посаду

помічника лісного Костромського лісництва, а через короткий час – на посаду молодшого лісного Нижегородського округу.

Працюючи у відомчих лісах лісничим, Євгеній Венедиктович також завідував лісопильним заводом у Казанській губернії. Там він отримав практичні навички в галузі лісопильної справи, які згодом використовував у науковій роботі. У 1904 році Є.В. Алексєєв переїхав до Біловезької Пущі, де працював лісничим Біловезького лісового округу.

Під керівництвом Є.В. Алексєєва з 1910 р. до 1914 р. проводилися лісовпорядні роботи в Біловезькій Пущі та був складений план господарства в цьому лісовому масиві.

Робота в Біловезькій Пущі збагатила Є.В. Алексєєва знаннями біології природних хвойно-широколистяних лісів, у тому числі за участю граба та інших місцевих порід, які притаманні західним областям Білорусії.

Розпочата в 1914 році імперіалістична війна змусила Є.В. Алексєєва перейти на роботу старшого лісного до Київського округу. З цього часу розпочалась його професійна наукова діяльність.

Справжній підйом творчої діяльності Є.В. Алексєєва розпочався після Великої Жовтневої соціалістичної революції. Він став одним із тих великих лісівників, хто з самого початку Жовтневої революції повністю перейшов на її бік. Є.В. Алексєєв проводив велику діяльність щодо пропаганди серед лісівників та населення декретів радянського уряду про землю, наділення селян лісом. Він видавав брошури, в яких знайомив із новими революційними лісовими законами, декретами та правилами, зокрема про порядок обліку лісового фонду, про право на отримання дров, матеріалів на споруду тощо. У 1919 році, з приходом військ під командуванням генерала Денікіна в Київ, Є.В. Алексєєва заарештували, відправили до Лук'янівської в'язниці та засудили за звинуваченням у «сприянні зміцненню радянської влади в Україні». Швидко звільнення Києва від денікінців і петлюрівців частинами Червоної армії урятувало Є.В. Алексєєва, і він вийшов із в'язниці.

Надалі Є.В. Алексєєв працював завідувачем лісовим підвідділом Київського губернського земельного відділу, завідувачем лісокультурним відділом губернського лісового управління. У лютому 1922 р. його призначили на посаду завідувача лісовим відділом Наркомзему УРСР.

Одночасно Є.В. Алексєєв розвинув енергійну діяльність щодо організації лісоінженерного факультету при Київському сільськогосподарському інституті. У квітні 1922 року було відкрито лісоінженерний факультет. Є.В. Алексєєва призначили деканом цього факультету з присудженням йому звання професора лісівництва. На цій посаді він працював до дня своєї смерті.

Під його керівництвом було організовано навчально-дослідне Боярське лісництво у складі кількох лісових дач: Голосіївської, Будаєвської, Жорнівської та Дзвінківської. Тут була сформована база для дослідницької роботи, закладено численні постійні пробні площі та дослідні культури. На кошти, надані Боярським лісництвом, проведено будівництво корпусу лісоінже-

нерного факультету. Місце під будівництво будівлі факультету в Голосієво було вибрано за ініціативою проф. Є.В. Алексєєва. Для викладання на лісоінженерному факультеті Є.В. Алексєєв запросив акад. Є.Ф. Вотчала, проф. Д.І. Товстоліса, проф. О.Г. Лебедева та ін.

Паралельно зі своєю основною професорської роботою Є.В. Алексєєв не припиняв діяльності у галузі лісового господарства та завідував лісокультурним відділом губернського лісового управління.

Протягом 1925–1930 рр., Є.В. Алексєєв опублікував свої монографії, присвячені типам лісів України, рубкам відновлення і догляду та іншим актуальним питанням лісового господарства.

Є.В. Алексєєв став більш популярним серед колективу працівників лісового господарства та особливо серед учнівської молоді, яка цінувала його, як захоплюючого лектора, професора, здатного дати студентам знання, що спиралися на особистий великий виробничий досвід.

Євген Венедиктович був одним із найглибших і найпроникливіших мислителів серед лісівників свого часу. В його роботах ми знаходимо велику кількість принципових думок, досконалий аналіз сучасних йому лісівничих ідей та уявлень.

Своє поняття про ліс проф. Є.В. Алексєєв будував як поняття конкретне, що включає в себе не тільки ґрунт, деревні та інші рослини, що зростають у лісі, але також і атмосферу. «У цьому розумінні, – писав Є.В. Алексєєв, – умови місцезростання будуть вже не зовнішніми, а внутрішніми ознаками, які притаманні лісу».

Є.В. Алексєєв стверджував, що в основу вчення про типи лісу має бути покладено «...постійність співвідношень між складом і властивостями деревної рослинності та умовами місцезростання». В іншому місці він підкреслював, що лісівникам «... необхідно визнавати паралелізм між змінами умов місцезростання та складом рослинності».

Є.В. Алексєєв заперечував проти ототожнення поняття типу лісу та лісової асоціації (фітоценозу), виходячи зі своїх позицій уявлення про ліс як про єдність рослин і середовища. Таким чином, він дав абсолютно чітке та ясне поняття про ліс як про єдність організмів і середовища, яке і лягло в основу його типологічної класифікації.

У своїй статті «Типи насаджень, їх ставлення до бонітетів і господарських класів при лісовпорядкуванні», надрукованій у «Лісовому журналі» (вип. 1–2, 1915) Євген Венедиктович у перше поставив питання про необхідність розглядати таксаційний бонітет насадження як найважливішу його лісівничу ознаку, котра повинна лежати в основі типологічної класифікації лісів поряд з іншими ознаками типів лісу. До цього, як відомо, відбувалися постійні дискусії між лісівниками на тему про «типи і бонітети лісу».

Євген Венедиктович добре знав праці свого однокурсника по Лісовому інституту – Г.Ф. Морозова, а також лісотипологічні концепції А.А. Крюденера. У київський період своєї діяльності Є.В. Алексєєв багато часу приділяв лісовій типології та став одним із засновників української екологічної (лісотипологічної) школи у лісовій типології.

Є.В. Алексєєв розробив класифікацію типів лісу за такими ознаками: вологість та механічний склад ґрунту, склад деревостану, наявність підліска та трав'яного покриву відповідного складу та бонітет. В основу класифікації Є.В. Алексєєвим покладено дві ординати – вологість і механічний склад ґрунту з поділом на: типи лісу «по суходолу» та типи лісу «по мокрому». За багатством ґрунту він виділив бори, субори, груди та діброви; за вологістю – сухі, свіжі, вологі та сирі. Основну одиницю своєї класифікації Є.В. Алексєєв назвав не типом насаджень, як на той час було прийнято лісівниками, а типом лісу, оскільки під лісом розуміють сукупність лісової рослинності та їх місцезростання.

З використанням та перевіркою положень Євгена Венедиктовича почалася робота типологічної партії всеукраїнського управління лісами. До її складу входили лісоводи В.Е. Шмідт, П.С. Погребняк, Д.В. Воробйов, П.П. Кожевніков та М.Д. Кобезський.

Класифікація Євгена Венедиктовича мала визначальну роль при переході лісового господарства Української республіки на типологічні основи. Розроблена Є.В. Алексєєвим класифікація була прийнята лісовпорядкуванням та використовувалась при рубках догляду і в лісокультурній справі.

Професор Є.В. Алексєєв доповнив і розвинув вчення про типи лісу Г.Ф. Морозова, ввівши нову і дуже важливу ідею про так звані випадкові типи насаджень.

Роботи Євгена Венедиктовича по лісових культурах спиралися на його власний великий практичний досвід. Є.В. Алексєєв є автором гніздового висівання культур сосни з урахуванням природного поновлення листяних порід, який отримав широкого поширення на теренах України. Настільки ж популярним був розроблений Є.В. Алексєєвим гніздовий метод висаджування дуба у грабових дібровах.

Досконалий знавець рубок відновлення, Є.В. Алексєєв приділив багато уваги поступовим рубкам у сосновому господарстві. В його праці «Насіннево-лісосічні рубки» (Київ, 1927) наведено аналіз та узагальнено великий досвід цих рубок у різних місцях Росії та України.

Останньою науковою працею Євгена Венедиктовича був навчальний та науковий посібник «Лісівництво», в якому він висвітлив питання лісівництва, використавши літературні джерела та власні результати лісівничих досліджень.

Професор Є.В. Алексєєв був обдарованим педагогом, який умів прищеплювати студентам і слухачам любов до лісу і своєї професії. Сила лекторських умінь у нього полягала насамперед у високому підйомі духу, полум'яної експресії, з якою він звертався до аудиторії. За структурою його лекція більш нагадувала бесіду, збагачену фактами, що викладалися у захопливій формі, з несподіваними зав'язкою і розв'язкою.

Є.В. Алексєєв відзначався великою вимогливістю до авторитету лісівничої спеціальності. Він любив підкреслювати, що лісівник стоїть на висоті «поважних спеціальностей» – інженерної, лікарської, агрономічної. Ґрунтуючись на цих принципах, він вимагав від колег глибоких знань,

чіткості у вирішенні завдань, поваги до практики лісівництва, непримиренного ставлення до неуцтва у своїй галузі.

Саме з цієї риси Є.В. Алексєєва, з лісівничого патріотизму, витікали його особливе ставлення до лісу, до лісової науки, різноманітності його лісівничих інтересів та натхненого педагогічного таланту.

Конкретність і чіткість мислення Є.В. Алексєєва, розуміння того, що лісгосподарське виробництво є найбагатшим джерелом для розвитку науки, допомагало йому знаходити правильні шляхи для вирішення багатьох теоретичних завдань.

Помер Євген Венедиктович 18 жовтня 1930 року.

В особі Є. В. Алексєєва лісівники багатьох поколінь та країн світу шанують пам'ять про великого вченого, який на прикладі своєї діяльності показав, наскільки плідним є союз науки з практикою.

О. Токарева

**ПРОФЕСОР
СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ КОЗЬЯКОВ
(1919-2001)**

До 95-річчя від дня народження

Понад 35 років свого яскравого життя віддав служінню лісовій галузі країни та рідному лісгосподарському факультету НУБіП України незламний життєлюб, талановитий педагог, улюбленець не одного покоління студентів, добре відомий лісівничій громаді, доктор сільськогосподарських наук, професор, корифей з обліку та використання недеревних ресурсів лісу Сергій Миколайович Козьяков.

С.М. Козьяков народився 12 липня 1919 року в м. Чугуїв Харківської області в інтелігентній сім'ї, де добре знали і цінували класичну музику та перлини світової літератури. Батько – Козьяков Миколай Миколайович – інженер, мати, Ніна Олександрівна – вчитель.

У 1927 році пішов до Чугуївської середньої школи, яку закінчив у 1937 році, і того ж року поступив до Харківського інженерно-будівельного інституту на геодезичний факультет. Навесні був направлений інститутом на роботу в Київський трест «Геотопозйомка», де працював топографом, а потім керівником топографічного відділу у Вінницькій, а згодом Станіславській (Івано-Франківській) областях. На цій роботі Сергія Миколайовича застала війна. У зв'язку з поспішною евакуацією та за відсутності можливості виїхати з хворою матір'ю, Сергій Миколайович змушений був залишитись на тимчасово окупованій німцями території у м. Чугуєві, де упродовж 8 місяців працював робітником деревообробного